

20

Orabament.

Van mudar de orientació les coses del març y Catalunya
~~va de europeisme aaronada~~ va retenir, va retornar.
 Primer va començar la vigència, ~~després va començar~~
~~a demanar-se que era, d'abont era, d'abont veïna,~~
~~abont anava.~~ Que la depenen treballar, que no la lei-
 taguenen de la feina era tot lo que demanava.

Després va començar a demanar-me que era, i d'abont
venia, abont enava. D'indumentària no hi hi havia en-
lloch més d'hipranga. El seu parlar matern tampoch
era el parlar comú de hipranga, ^{les claus civils} ~~no dels~~ ^{les claus civils} ~~francès~~
~~no com el de la família~~ ~~desentendia~~ ~~una~~ catalana era
molt diferent, altres deverchs comuns, del derech patrio
Aquí i allà altres cometuts, supervivencies de inti-
tucions ignorades marcaven altres excepcions, altres repara-
cions del regim general. Començar com reliquies mortes
totes aquestes especialitats, començar el fet no com era
viva, creient la prosperitat economica va ser el
^{el ideal que} ~~podia~~ ~~abrir~~ ~~totes~~ ~~les~~ ~~carries~~ ~~publicas~~ ~~z~~ ~~particulars~~ ~~a~~ ~~la~~ ~~matex~~ ~~tema~~, ~~es~~.
~~provincialisme de Catalunya~~ ~~l'unió~~ ~~de~~ ~~tots~~ ~~els~~ ~~altres~~ ~~na-~~
~~cionals~~ ~~z~~ ~~universals~~. ~~Aquest~~ ~~va~~ ~~ser~~ ~~el~~ ^{benentent} ~~provincialisme de Catal~~

~~Hemiteles blagoderus~~ Marshall H. Camp. fav.

La llengua materna no era un patois en descomposició. Al començament de l'època de serpentejar les vells parles populars, la llengua catalana va apesantir ^{renovera} ~~l'època~~, farta, plena de vida renovada i ~~a~~ emprendre la reconquesta de la cultura.

Capítol X

Acabament

Catalunya, empobrida per la ruïna del Mediterrani, combatuda pel Renaixement, per l'omnipotència de la monarquia absoluta, per totes les grans corrents universals llavors dominants, va devenir província. Perduda en un racó d'Espanya, va vegetar amb vida pobra i miserable, lluny del poder, lluny dels nous ideals, lluny de les grans empreses nacionals i europees.

Van mudar d'orientació les coses del món i Catalunya va tornar a venir, va retornar-se. Primer va córrer darrera la riquesa. Que la deixessin treballar, que no la distraiguessin de la feina era tot el que demanava.

Després va començar a demanar-se què era, d'on venia, on anava. D'indústria no n'hi havia enlloc més d'Espanya. El seu parlar mateix tampoc era el parlar comú d'Espanya. Les lleis civils de la família catalana eren molt diferents del **derecho común**, del **derecho patrio**. Aquí i allà altres consuetuds, supervivències d'institucions ignorades, marcaven altres excepcions, altres separacions del règim general. Conservar com relíquies mortes totes aquestes especialitats, conservar com cosa viva i creixent la prosperitat econòmica és l'ideal que va absorbir totes les energies públiques i particulars de la nostra terra, amb exclusió de tots els altres, nacionals i universals. Aquest va ser el bescantat Provincialisme de Catalunya.

La llengua materna no era un patois en descomposició. Al caure l'hora de despertar-se les velles parles populars, la llengua catalana va aixecar-se sencera, forta, plena de vida renovada i va emprendre la llarga reconquesta de la cultura.
«La Nacionalitat Catalana»

GRÀCIES

Em plau agrair la col.laboració que han prestat,
per a preparar aquesta Nadala, els amics:

Josep M. AINAUD DE LASARTE

Pau BARCELÓ

Josep BENET

Jaume CARNER

Esposos GUARDANS-CAMBÓ

Joan MARAGALL

Andreu MORTA

Ramon MUNTANYOLA

Josep M. POBLET

Esposos PRAT DE LA RIBA-NOBLE

Eduard RIPOLL

Octavi SALTOR

Josep TREMOLEDA

LL. C.

JUSTIFICACIÓ DEL TIRATGE

A part del tiratge normal, de la present edició
han estat impresos:

DEU ÚNICS EXEMPLARS

en paper i acabat de bibliòfil,
numerats de l'1 al 10, nominatius,
destinats a:

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
(per a la Societat Catalana d'Estudis Històrics)

OMNIUM CULTURAL

ENRIC PRAT DE LA RIBA I DACHS
(per a l'Arxiu Prat de la Riba)

ABADIA DE MONTSERRAT

ABADIA DE POBLET

CASAL DE L'ESPLUGA DE FRANCOLI

MUSEU-ARXIU DE MONTBLANC

ARQUEBISBE PRECONITZAT DE TARRAGONA
Josep Pont i Gol

JOSEP BENET

JOSEP M. AINAUD DE LASARTE

EDICIÓ OCASIONAL, DEDICADA ALS AMICS
AMB MOTIU DEL NADAL

© Lluís Carulla i Canals
Compositor Bach, 13, Barcelona.
Imprès per Edigraf
Tamarit, 132 - Barcelona - Desembre 1970

FIGURES DE FANG

Jo tinc un Pessebre
petit i lluent,
de suro i de molsa,
tot blanc, de tants bens.
Figures i cases
d'argila i paper,
corrals amb gallines,
dos bous i un pagès.
Tres dones que renten
amb l'aigua d'un rec,
i una altra que fila
i un vell que té fred.
Pastors que es desvetllen
d'un somni serè,
i uns àngels que canten
d'un núvol encès.
Jo tinc un Pessebre
bonic com cap més.

Ramon Muntanyola

BON NADAL BON ANY NOU

**Als nostres amics,
en el Centenari d'Enric PRAT DE LA RIBA**

ra fa 100 anys, pel Nadal de 1870 tot just era nat a Castellterçol l'home que tornaria la llum de la consciència a un país que vivia entre foscants des de feia més d'una centúria i mitja.

El dia 1 d'agost de 1917, als 47 anys, moria a la mateixa casa i al mateix llit pairal on va néixer, el que fou "Seny Ordenador de Catalunya".

*
* *

Des de Castellterçol a Barcelona les multituds immerses en un clima de desolació, acudien als encreuaments de camins i carreteres, dels boscos i conreus, a les viles i ciutats per on passaven les despulles del President.

Barcelona féu un enterrament com pocs en registra la seva història: cal recular als de Pau Claris i de Verdaguer.

Tot el país fou sacsejat per la tragèdia.

La notícia i el comentari travessaven els brancals d'una casa a l'altra.

*
* *

A casa meva, a la casa pairal de L'Espluga de Francolí, la meva mare va recollir els seus cinc fills. Ens parlà emocionada del sotrac que acabava de rebre: la mort del Prat de la Riba. De seguida s'ajuntà amb el pare i d'altres famílies de la vila i vàrem fer cap a l'església a guanyar —amb el sentit de pietat propi d'aquell temps— el Jubileu de la Porciúncula per l'ànima del President. Eren les 5 de la tarda. Al vespre i durant molts dies s'aplicà al gran Patrici el Rosari en família.

*
* *

Han passat 53 anys. La mare en fa 18 que és morta. Però el record d'aquella tarda i el de la mare són en mi ben vius. La imatge d'aquell pietós tribut al President, que jo als 12 anys vàreig començar a admirar —com tantes coses de la nostra terra m'ensenyà a estimar la meva mare— em porta avui a seguir l'exemple d'ara fa 53 anys: ens reunim pares, fills i néts i amb la publicació d'aquesta nadala —destinada als amics—, honorem la memòria d'aquell infant que va néixer ara fa cent anys i que havia d'esdevenir el "Seny Ordenador de Catalunya".

*Lluís CARULLA i CANALS
Maria FONT i BERNAUS
i FILLS*

Em sembla que no cal al·ludir a cap data o a cap motiu de *commemoració perquè els catalans recordem un home com* Enric Prat de la Riba. Aquest és un nom sempre present i viu entre nosaltres i que no es pot esborrar de la nostra col·lectivitat ni morir mai.

Discutible, i molt, com a home de partit, Prat de la Riba és, n'estic segur, gairebé inatacable com a home de govern. Encara vivim, en molta part, de les seves realitzacions, de les seves orientacions, de les seves intuïcions. I en cap circumstància no hem d'oblidar les seves previsions, els seus consells, els seus projectes. Aquest home, mort encara jove (fins en la data, ja tan allunyada, de la seva desaparició, en què el terme mitjà de la vida humana era molt inferior a l'actual, no se'l podia considerar de cap manera com un vell: *tot just, tal vegada, al llindar de la maduresa*), es va avançar força a la seva època, fins a l'extrem que la seva funció representativa no s'ha deteriorat, no ha caducat, no obstant els capgirells enormes i totals en la major part dels terrenys i dels aspectes, del món i del nostre país en aquests cinquanta darrers anys. És un fenomen, al meu entendre, prodigiós, esbalaïdor.

Tant de bo que poguéssim comptar en aquest nostre temps amb uns quants homes com Enric Prat de la Riba, honestos, equànimes, assenyats i providents, que sabessin anteposar en tot cas a les seves conviccions i conveniències personals o de grup els suprems interessos del país i que sabessin aplegar-ne la diversa gent i respectar-ne la tan *necessària, indispensable, divergència d'opinions*, tot elevant-les a una harmoniosa unitat nacional.
Barcelona, octubre de 1970

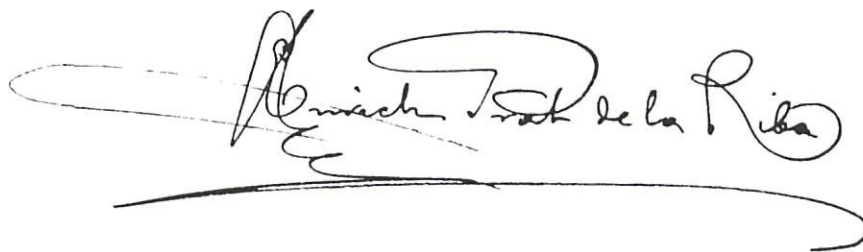
Salvador Espriu

Fragments del text capçalera de la nadala que, en commemoració del Centenari del naixement de Prat de la Riba, acaben de publicar en opuscle de bibliòfil, els nostres amics Jaume Carner i Suñol, i Maria Lourdes Cabana de Carner, glosant l'"Assaig de càntic en el temple" de l'aitíssim poeta Salvador Espriu.

Un poble que no sap que ho sigui, que té una llengua i una cultura, però no se n'adona, no és més que un poble a mitges.

Un poble que es coneix a si mateix, que té consciència, però passiva, de la seva unitat espiritual, és incomplet encara.

Quan tenint aquesta unitat espiritual i sabent que la té, vol viure i actuar com a poble, solament llavors és un poble.

A handwritten signature in black ink, which appears to be "Antoni Tàrradellas". The signature is written in a cursive style with a large, sweeping initial 'A' and a long horizontal flourish at the bottom.

A petició nostra, justificada per l'edició d'aquesta nadala commemorativa del Centenari de Prat de la Riba, el President Sr. Müller i d'Abadal, ens *ha fet la gentilesa, que agraïm, de donar-nos accés i permis per a fotografiar aquest quadre de Prat de la Riba que de bell nou figura al Palau de la Diputació.*

Sense Prat de la Riba, quin poble tan petit seria el nostre!

JOSEP TORRAS I BAGES
(1846-1916)

Terres de remences

«Entre pergamins antics que no sabia desxifrar, sortien velles escriptures de tota mena, escrites ja algunes en català, que anaven fent passar davant dels meus ulls l'obscura i humil història de la meva família, de la meva casa. I ja al segle XV vaig trobar-ne una que vaig llegir i rellegir amb afició extraordinària: l'Abat de l'Estany absolia un dels meus passats de tots els mals usos.

»De manera que la terra que nodria la meva família i havia nodrit els meus passats, era terra de pagesia de remença. Em costava d'entendre plenament el sentit de les prestacions que allà es detallaven, el preu de la redempció que l'abat confessava rebre no em deia res, les expressions tècniques eren enigmes per a mi, mes tot contribuïa a inflamar la meva curiositat i a encarrilar-la.

»Tant com l'interès general de la història catalana m'empeny a emprendre avui la tasca, de noi temptejada, l'amor als meus passats, que com remences van fecundar les terres que em transmeteren i essent remences van aixecar-hi les cases en què encara avui s'aixopluguen les famílies de masovers que per a mi, descendent d'un llinatge de remences, les conreen.»

“Revista Jurídica de Catalunya”

Casa Pairal dels Prat de la Riba a Sant Pere de Bigues (Vallès Oriental).

Després de la guerra de la Independència quan l'avi d'Enric Prat de la Riba havia superat els danys i les calamitats dels francesos, el 23 de novembre de 1844 una banda de malfactors roba la casa i el malfereix. De resultes d'aquest acte vandàlic, l'avi moria dos dies després, als cinquanta-quatre anys d'edat. El dia abans havia

tingut la precaució de dictar testament a mans de l'ecònom de Bigues. El seu fill, Esteve, pare del nostre biografiat, restava hereu de la herència. La conseqüència més important d'aquest desgraciat assassinat va ésser el trasllat de la vidua i dels tres fills del difunt a can Padrós, la casa que posseïen a Castellterçol.

Castellterçol. A la plaça que avui porta el nom d'Enric Prat de la Riba s'hi troba Can Padrós. I a l'esquerra del portal de Can Padrós, hom pot llegir una làpida amb aquests mots:

EN AQUESTA CASA NASQUÉ A XXIX DE NOVEMBRE
DE MDCCCLXX I PASSA LA INFANTESA
N'ENRIC PRAT DE LA RIBA
PRIMER PRESIDENT DE LA MANCOMUNITAT.
D'ELLA SORTI PER EDIFICAR LA NOVA CATALUNYA I
REGIR-NE LA VIDA NACIONAL. I EN LA SEVA PAU
VOLGUÉ MORIR, ENTRANT A LA IMMORTALITAT, EL DIA
PRIMER D'AGOST DE MCMXVII

Biografia essencial d'Enric Prat de la Riba

Josep M. POBLET

A quaranta-cinc quilòmetres d'esquena al mar Mediterrani, i a la població de Castellterçol, pertanyent a la comarca del Vallès Oriental coneguda també pel Moianès, naixia el 29 de novembre de 1870 Enric Prat de la Riba i Sarrà, a la casa pairal de Can Padrós, situada al número 4 del carrer Nou.

Setmesó, i cinquè fill d'una família que en va tenir set, fou batejat sis dies després a l'església parroquial de la vila. A Castellterçol va cursar els primers estudis, per bé que molt aviat, en complir onze anys, es va traslladar a Barcelona per ampliar-los al Colegio Franco-Español San Miguel, del carrer del Governador —avui Duran i Bas— i s'allotjà a casa de la família Carné-Brunet. A la ciutat comtal viuria per sempre més, llevat dels estius, que els passa a la casa dels pares.

Mai no fou un noi enjogassat, sinó el clàssic minyó estudiós —allò que hom coneix per l'alumne model—, i per aquest motiu, més que el poble, l'atreia l'urbs populosa, on amb els seus companys podia conversar sobre literatura, art i política; on trobava els llibres a mà, i on podia entaforar-se als arxius i a les biblioteques. Dedicat especialment a la lectura dels nostres clàssics i a la història, i de tendència conservadora, alguns biògrafs constaten que estava influenciat per Comte, Le Play, Taine i Savigny.

És en plena joventut que seria testimoni de fets tan essencials com la presentació al Govern de Madrid del *Memorial de greuges*, l'any 1885; l'aparició, en la mateixa època, de *Lo Catalanisme* de Valentí Almirall; l'Exposició Universal de Barcelona del 1888, i les agitacions socials, amb una barreja de socialisme i d'anarquisme.

Escriu molts versos, en català i abans en castellà, s'enamora, i, transcorregut molt temps, l'any 1905, es casa amb Josefina Dachs i Carné. Del matrimoni naixeran quatre fills: Montserrat, Enric, Maria Teresa i Maria del Carme.

Abans, i com és normal en un home estudiós com ell, acabarà la carrera de lleis quan haurà complert vint-i-tres anys, una llicenciatura aconseguida amb la qualificació de "sobresaliente", i, seguidament se'n va a Madrid on es doctora en Dret.

Mentrestant, i deixant de banda la professió, els versos i la família, ha llegit molt, i sobretot, ha pres una veritable consciència d'allò que la gran flamarada provenint de la Renaixença significa, un sentiment que no queda reclòs en ell, sinó que l'escampa entre els amics i els estudiants que comencen a escoltar-lo i a reunir-se al seu voltant.

El 1887 es produirà l'escissió del Centre Català que segueix les directrius de Valentí Almirall, i es constitueix la Lliga de Catalunya, transformada en el curs del temps en Lliga Regionalista. És vers aquesta darrera tendència que s'inclinarà el jove estudiant. Abans, però, de la ruptura, s'ha constituït a Barcelona una entitat d'estudiosos arreglerats en els ideals autonòmics de Catalunya. És el Centre Escolar Catalanista, en el qual ingressa poc temps després, junt amb altres amics, com Puig i Cadafalch i Duran i Ventosa. Presidia la novella societat Narcís Verdaguer i Callís, que tenia vint-i-cinc anys. Prat n'acabava de complir disset.

Es mou tan bé en aqueil cenacle i mostra uns dots de tan bon organitzador, que l'any següent ja era el secretari de la Secció de Dret i Filosofia i Lletres, de manera que, en qualitat de tal, firma una Memòria de les activitats del Centre. Els regionalistes de llavors —amb la sola excepció del grup que seguia a Almirall— eren gent catalanista i catòlica a seques, preocupats com estaven, essencialment, de fer arribar a les comarques catalanes el nou ideal que d'una manera abrandaða havia ja florit al Cap i Casal de Catalunya. És així com el 1887 comença a col·laborar al periòdic "La Renaixença" i com pren part en la campanya que dos anys després tindria efectivitat amb motiu de la pretesa reforma del Codi Civil.

La incipient carrera política del fill de Castellterçol ha estat tan forta i tan dreturera, que el 1890, just complerts els vint anys, és nomenat president del Centre Escolar Catalanista, des d'on escriu l'assaig, *La Nació com a subjecte del Dret natural*, i tramet a la Diputació de Barcelona una instància demanant la instauració d'una càtedra de Dret Català.

Amb aquests antecedents arribem al 1892 i a l'Assemblea que tindrà lloc a Manresa del 25 al 27 de març, a la qual concorren representants d'arreu de Catalunya, des de l'Empordà a les terres de l'Ebre, del Maresme a les de l'Urgell. L'ha organitzada la Unió Catalanista, de la qual ell és el secretari. Les figures més prestigioses del país es reuneixen a la ciutat del Bages —més de dos-cents cinquanta delegats— per tractar de l'estructuració del règim autonòmic en els seus aspectes més diversos.

Tots amb tots, i després d'estudiats projectes, esmenes i rectificacions, aproven uns principis que resumeixen els temes plantejats: la llengua, l'administració de justícia, la divisió territorial, el municipi, l'ensenyament, el crèdit i la banca, les obres públiques, l'exèrcit i les finances. Es destacà, per damunt de totes les intervencions, la de Prat de la Riba —possiblement el més jove dels assistents,

Jardí de la casa de Prat de la Riba a Castellterçol.

Castellterçol, 5 d'agost de 1890

«Estimats oncles: En aquest moment acabo de dinar, i en comptes d'anar a fer els 40 passos, el meu passeig quotidià sota les acàcies del jardí, agafo la ploma per a escriure'ls a Vs... No estranyin que ja al començar els parli del jardí; la meua vida estiuenca aquest any, com el passat, es desenvolupa principalment en ell, entre flors, entre onades de plantes que la marinada balandreja...»

havia complert vint-i-un anys— amb unes ponències que cridaren fortament l'atenció, d'un contingut més avançat que el que sostenien la majoria dels reunits, motiu pel qual algunes foren refusades.

El 1895 apareix la "Revista Jurídica de Cataluña" de la redacció de la qual forma part i a més col·labora en altres publicacions com la "Revista de Catalunya" (1896). Seguidament escriu un compendi de la Història de Catalunya. Fins llavors, i després de *Lo Catalanisme* d'Almirall, hi havia hagut un altre llibre ple de doctrina regionalista, *La Tradició Catalana* del bisbe Torras i Bages.

I és Prat de la Riba qui, junt amb el seu company de lluites, Pere Muntanyola, escriurà el més conegut i el més entenedor dels tres: el *Compendi de la Doctrina Catalanista*, premiat pel Centre Català de Sabadell, escrit en forma de diàleg, que aconseguí una gran difusió. Immediatament se n'hagué de posar a la venda una segona edició.

Prat, convenç Angel Guimerà i Pere Aldavert de fer una nova estructuració del diari "La Renaixença", periòdic anquilosat en el seu contingut i en la presentació, suggerint una formació més dinàmica i més acarada a tothom. En efecte, les idees de Prat s'escampen i, a tal extrem, que pot ben dir-se que prenen possessió d'entitats significades com són l'Ateneu Barcelonès, amb el nomenament d'Àngel Guimerà que n'ocupa la presidència, i altre tant aconseguix de fer Joan Permanyer i Ayats a l'Acadèmia de Legislació i Jurisprudència.

La mà esquerra i el sentit polític de Prat comencen a polaritzar, i així, malgrat les diferències que el separen, es transforma en un dels promotors del fet que, transcorreguts dos anys, Valentí Almirall sigui nomenat president de la primera d'aquestes entitats. Comença a aparèixer, doncs, ja en aquells dies, la fórmula que no havia de deixar mai més, i que consisteix en això, que quan havia de triar algú, ja fos per a ocupar un càrrec o per a encarregar-li una gestió, escollia l'home realitzador, fos o no un seu correligionari.

Un altre suggeriment de l'il·lustre biografiat remourà les aigües quietes de la política espanyola amb el missatge que va escriure amb motiu de la guerra de Cuba i Filipines, el conflicte armat que acabà amb la resta de l'imperi colonial espanyol, un document on es preconitzava l'abandó de la lluita, bo i concedint l'autonomia als dos pobles alçats en armes.

Prat és l'autor de molts manifestos. Recordem ara el de la solidaritat amb els grecs de Creta, rebellats contra els turcs; el de les Corts Catalanes del 1906; el de les Mancomunitats (1916); el de Defensa dels Drets de la llengua catalana del mateix any, i molts de la Unió Catalanista i de la Lliga Regionalista. El darrer de tots, l'escriurà poc temps abans de la seva mort, subscrit pels diputats i senadors regionalistes en els dies tempestejants de les Juntes Militars de Defensa, unes setmanes abans de les celebracions de les Assemblees de parlamentaris.

El desastre de la lluita colonial, finida poc temps després, motiva que la gent aplegada prop de les entitats autonomistes, a les quals se sumen elements de diferents maneres de pensar i també literats catalans de diverses tendències, contribueixin a fer la pinya en un nou ressorgir. És quan es produeix una gran divergència amb els polítics de Madrid, puix que mentre ells van a la deriva, aquí l'ensorrada dona, en canvi, ànims a tothom, com ho demostra el fet que la idea de Prat d'ocupar els llocs clau de les primeres entitats catalanes va esdevenint una realitat. I així, després de l'Ateneu Barcelonès i de l'Acadèmia de Jurisprudència, han anat caient, com fruita madura, el Foment del Treball Nacional, la Societat Econòmica d'Amics del País, la Lliga de Defensa Industrial i Comercial i l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre.

És llavors que a l'escena política apareix, sobtadament, el general Polavieja, retornat de Filipines, amb un programa més o menys autònom. Prat de la Riba —que allò que pretén d'una manera essencial és fer caminar el país, bo i demostrant la capacitat dels catalans per a governar-se— junt amb altres catalanistes s'ha interessat en el projecte, per bé que aviat hom veu com tot se n'anirà en orris.

És el moment que el nostre home, deixant de banda "La Renaixença" i la Unió Catalanista, desentesos de les lluites electorals, i amb la col·laboració d'altres amics, transforma en diari "La Veu de Catalunya", que de feia vuit anys apareixia setmanalment, i del qual serà director.

Amb tot això arriben les primeres eleccions i també els primers triomfs, especialment el de l'any 1901, amb la victòria coneguda per la dels "quatre presidents": el del doctor Robert, per la Societat Econòmica d'Amics del País; el de Sebastià Torres, per la Lliga de Defensa Industrial i Comercial; el d'Albert Rossinyol, pel Foment del Treball Nacional; el de Lluís Domènec i Montaner, per l'Ateneu Barcelonès; un triomf que venia a significar l'ensorrada dels elements caciquistes que fins llavors havien governat el país. És d'aquesta victòria, que en vindrà la fusió del Centre Nacional Català i de la Unió Regionalista amb el naixement de la Lliga Regionalista, entitat que va viure fins al 1936.

Prat, que com hem vist, dirigeix des del primer dia "La Veu de Catalunya", serà empresonat per un article aparegut al diari, reproducció del que havia publicat "L'indépendant" de Perpinyà sobre la situació dels pagesos del sud de França, una detenció que durarà cinc dies i que afectarà profundament un home com ell, amant de l'ordre i de l'evolució, altrament ha fet solc en la seva salut delicada i poc temps després ha d'anar una llarga temporada a un sanatori francès. Serà a començament del 1904 que, retornat a Catalunya, reprèn la seva tasca a les pàgines de "La Veu".

Amb tot això a Catalunya, a Barcelona especialment, ha aparegut el fenomen del llerrouxisme i també a Madrid la presa de possessió d'Alfons XIII. Amb aquest motiu es du a terme el viatge reial a la capital catalana de l'any 1902, una circumstància que produirà una divisió entre els elements de la recent constituïda Lliga Regionalista,

Prat de la Riba era un home més aviat baix, però apersonat. Li agradava d'escoltar l'interlocutor —feliç contrast amb tants grans homes que et tracten perquè escoltis llurs monòlegs—. El rostre, d'una impressionant afabilitat, no deixava veure les reaccions del seu esperit, que semblava impassible i immersit en una gran serenor.

Claudi Ametlla i Coll
(1883-1968)

o sigui, dels partidaris d'anar a rebre el rei —a fi de comptes els que es decideixen per la col·laboració, entre els quals hi ha Prat— i els que opinen que cal fer cas omís de la visita del monarca. Aquests darrers són els qui organitzen el Centre Nacionalista Republicà, mentre Cambó haurà pronunciat davant del rei el conegut discurs advocant per les aspiracions autonomistes del nostre poble. Des de llavors la "Lliga" estarà regida per un triumvirat compost per Prat de la Riba, Francesc Cambó i Duran i Ventosa.

El qui en el curs del temps ocuparia la presidència de la Mancomunitat de Catalunya, que cada dia agafa un més alt relleu i un major prestigi, superior, com a home de govern, que el dels seus altres correligionaris. Per aquest motiu és lògic que en les eleccions del 21 de març de 1905 resulti elegit diputat provincial per a cobrir una de les vacants de la Diputació de Barcelona, organisme llavors sense aspiracions constructives ni ideals renovadors. I d'ací també, que al cap de poc intervingui en l'Assemblea de les Diputacions espanyoles, celebrada a Barcelona, on presenta un projecte inspirat a assolir l'autonomia dels municipis i de les regions.

Per tot plegat i de mica en mica, deixa el bufet d'advocat i es dedica intensament a la política i al periodisme. La seva obsessió pot ben dir-se que és única: Catalunya, el seu govern, el seu millorament en tots els aspectes. I tot també amb una gran embranzida de fer coses i de fer-les bé, un contingut que sap donar com ningú.

Prepara la campanya de les eleccions municipals del 1905 i obté un gran èxit, una lluita que empalma amb la de la "Solidaritat Catalana" i el gran enrenou que comporta el seu alçament, al qual encomana una vibració de gairebé tots els candidats que s'han presentat. És així com es realitza el "Programa del Tivoli"; l'aplec de protesta de la plaça de braus; les festes d'homenatge als diputats elegits.

Pocs dies després del triomf de la "Solidaritat", s'havia de renovar la Diputació de Barcelona, i era el 24 d'abril de 1907 en el qual el català il·lustre, en seria nomenat president entre els diputats que, en llur majoria, no figuraven pas en les formacions catalanistes. Ha estat ja el seu prestigi que s'ha obert pas i que s'ha imposat per la raó natural de les coses.

Dues fites essencials ens donen els senyals de les aptituds creadores i de les ambicions del nou president. Primer, la fundació de l'Institut d'Estudis Catalans dos mesos després d'haver pres possessió del càrrec. I també la tasca, llarga i persistent, d'aplegar en un mateix organisme les quatre Diputacions catalanes.

No hi fa res que cada dia esclatin bombes —en aquell any a Barcelona n'explotaren més de dues mil—, que no li pertoca pas a ell l'ordre públic de la ciutat. Home, però, que sap la seva comesa, que no té altra dèria que l'enfortiment i l'aplegament, en un cos comú, de la terra catalana, ja desintegrada la "Solidaritat" i amb derrotes electorals per entremig, té prou força per a continuar en-

davant, que res no ha d'aturar el seu foc interior, l'ideal que tothora cova en el seu cap i en el seu cor: la unitat de Catalunya. Ni tampoc els desastres del Marroc, ni l'amomenada Setmana Tràgica.

L'any 1906, havia vist aparèixer *La Nacionalitat Catalana*, el seu llibre cabdal, un volum on hi ha resumida la seva visió del problema català, del qual, quatre anys més tard es farà una segona edició per subscripció popular i a la qual en seguiran d'altres, fins arribar el 1910, que rep un homenatge, organitzat en desgrecge d'unes campanyes difamatòries de què ha estat objecte.

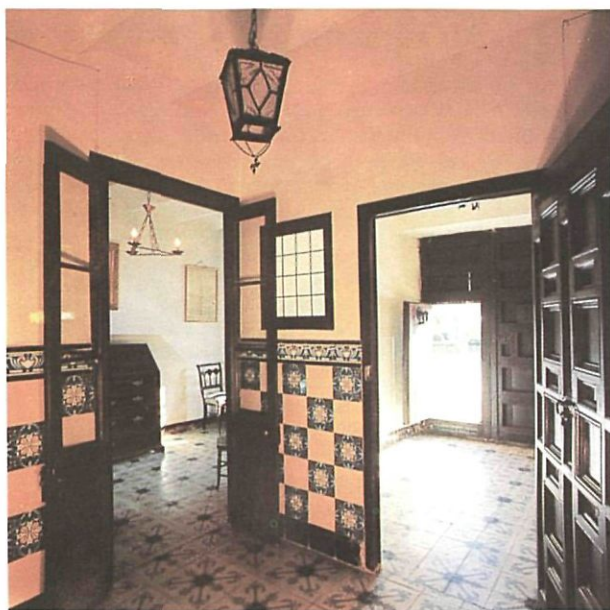
Mentrestant, des del seu seient presidencial, promou institucions i fa que el treball dels homes de ciència i d'estudi esdevingui eficaç, instituint beques i bosses a l'estranger, atorgades als cervells privilegiats i a les mentalitats més prometedores.

L'any 1911 és reelegit president i el mateix any reorganitza l'Institut d'Estudis Catalans i la seva Biblioteca instal·lada a la part del Palau de la Generalitat que abans havia ocupat l'Audiència. Amb aquest motiu, el primer dels organismes culturals i acadèmics de Catalunya agafa una nova volada. I és després d'una sèrie de gestions que han durat anys, una tasca que ha sabut dur a terme amb paciència i persistència, que el 20 de juliol de 1911 aconsegueix que es reunixin a Barcelona els representants de les quatre Diputacions catalanes, sota la seva presidència; un canvi d'impressions que acabà amb l'encàrrec que li feren de confeccionar el projecte de reglament d'allò que havia de ser la Mancomunitat de Catalunya; unes bases aprovades després, gairebé unànimement, amb la sola excepció dels diputats radicals.

El 6 de desembre del mateix any 1911, una comissió es trasllada a Madrid per lliurar el projecte al cap del Govern, que en aquells moments és José Canalejas. Però el president del Consell és assassinat poc temps després, i els governants que el succeeixen no fan altra cosa que donar allargaments al document presentat.

Tanta dilació comporta noves reunions dels delegats catalans, nous triomfs electorals dels elements autonomistes, i la celebració, el 6 d'abril de 1913, de la Diada Regionalista. Romanones ha hagut de cedir la Presidència del Govern a Dato, i serà aquest qui, davant la decisió dels diputats de Catalunya de presentar la dimissió dels seus càrrecs si no era concedida la Mancomunitat, aprova, finalment, el projecte de llei per reial decret del 18 de desembre de 1913.

De la tasca desenrotllada per Prat de la Riba des de la presidència, se'n parla en altres indrets d'aquest volum. Ací només cal precisar com, abans, després de la seva mort ocorreguda el primer dia d'agost de 1917, a l'igual que quan exercia el càrrec, tots els catalans, pensessin com pensessin, s'havien posat d'acord que mai cap home polític de la nostra terra no havia sabut dirigir amb més seny, amb més sentit polític, amb un major realisme, ni amb més autoritat que ell, el poble de Catalunya.

Interiors de la casa pairal Prat de la Riba a Castellterçol:
Sala-rebedor, entrada, menjador i dormitori amb el llit on nas-
qué i morí el Patrici.

Casa de la família Prat de la Riba a Castellterçol.

La casa és humil i dibuixa una mica d'angle, allà on el carrer es desvia. Si aquesta inclinació suau l'obre, acollidora, el portal tan baix, la segona porta més xica encara, semblen tancar el pas amb una espècie d'esquerperia domèstica. Un balconet amb barana de fusta, arran mateix de la teulada, acusa l'aire pagès del conjunt. Però, entre els rastres d'una geomètrica decoració, el nom del primer propietari apareix escrit en lletres gregues, amb hellenisme ingenu. I això no és massa antic tampoc: data de l'any mil vuit-cents... També aquí, també aquí, una moderació exquisida.

Jo us dic que per aquesta casa humil i enfront d'aquesta porta baixa i seguint el desviament suau que el carrer fa, passa en aquestes hores el meridià polític d'Espanya. No allà, en el Palau magnífic, tan blanc i bell en els crepuscals de sang. No allà, en el Parlament buit. No en la platja elegant ni en la universitat infamada, ni en la caserna inquieta. Sinó aquí, aquí mateix, a can Padrós de Castellterçol.

XÈNIUS (Glosari)
(1917)

Enric Prat de la Riba amb Joaquim Sostres i Rey, el seu predecessor a la Presidència de la Diputació, i Josep Puig i Cadafalch, que havia de succeir-lo com a President de la Mancomunitat de Catalunya.

Cronologia d'Enric Prat de la Riba

Josep BENET

1870

Neix el 29 de novembre a Can Padrós, de Castellterçol. Batejat el 4 de desembre a la parròquia de la vila.

1882

Comença a cursar el batxillerat a Barcelona.

1887

Comença a cursar Dret a la Universitat de Barcelona. Ingressa al Centre Escolar Catalanista.

1890

President del Centre Escolar Catalanista. Pronuncia el discurs inaugural del curs 1890-1891, que es farà famós.

Als 21 anys

1891

Redacta i adreça, com a president del Centre Escolar Catalanista una sol·licitud a la Diputació Provincial de Barcelona perquè sigui creada una càtedra lliure de Dret Català. La Diputació, amb el pretext d'escassetat de cabs, refusa.

Redacta i publica el missatge **El Centre Escolar Catalanista a les Societats que l'apoiaren en la demanda de la creació de la Càtedra de Dret Català**, on dona les gràcies a les entitats que feren costat a la demanda, i remarca el dolorós divorci entre el poble i les corporacions públiques del país.

Comença a col·laborar al diari "La Renaixença".

Als 22 anys

1892

Es nomenat secretari de la Junta Permanent de la Unió Catalanista, que presideix Lluís Domènech i Montaner. Participa activament com a secretari en l'Assemblea General que la Unió celebrà a Manresa (25-27 març), on foren aprovades les famoses **Bases per a la Constitució Regional Catalana**.

1893

Llicenciat en Dret per la Universitat de Barcelona. Continua col·laborant al diari "La Renaixença".

1894

A Madrid, cursa i aprova el doctorat de Dret. Guanya el concurs convocat pel Centre Català de Sabadell, amb l'obra **Compendi de doctrina catalanista**, de la qual era autor, junt amb Pere Muntanyola.

Als 25 anys

1895

Participa en la fundació de la "Revista Jurídica de Catalunya", en la qual col·laborarà assíduament durant anys.

1896

Polèmica amb **Clarín** des de les pàgines de "La Renaixença" sobre la llengua i la cultura catalanes.

Redacta l'**Exposición de la "Lliga de Catalunya" al Ministro de Gracia y Justicia contra el Consejo de Familia**, en defensa de les institucions jurídiques de Catalunya.

Als 27 anys

1897

A l'Ateneu Barcelonès pronuncia la cèlebre conferència, el text de la qual integrarà més endavant els capítols V, VI, VII del seu llibre **La Nacionalitat Catalana**, que Eugeni d'Ors anomenà el "llibre de capçalera de Catalunya".

Discurs al Centre Català de Sabadell sobre la qüestió de l'alliberament de Creta.

Redacta el **Missatge dels Catalans a S. M. Jordi I, rei dels Helens**, amb motiu de la qüestió de l'alliberament de Creta. La publicació d'aquest Missatge provocarà la suspensió del diari "La Renaixença" i que s'obri procés al seu autor.

Exposició a l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Barcelona sobre l'ús de la llengua catalana en els actes jurídics.

1898

Publica **La Llei Jurídica de la Indústria**, obra basada en el text de la seva tesi doctoral.

En els Jocs Florals de Barcelona li es atorga el premi, dotat per l'Ateneu Barcelonès, pel seu treball **Compendi de la Història de Catalunya**.

Redacta **La Question Catalane. L'Espagne et la Catalogne**.

Redacta el manifest de la Unió Catalanista que demana la pau d'Espanya amb els Estats Units (guerra de Cuba i de Filipines) i l'Autonomia de Catalunya.

Als 29 anys

1899

El setmanari "La Veu de Catalunya" és convertit en diari, del qual és nomenat director.

1900

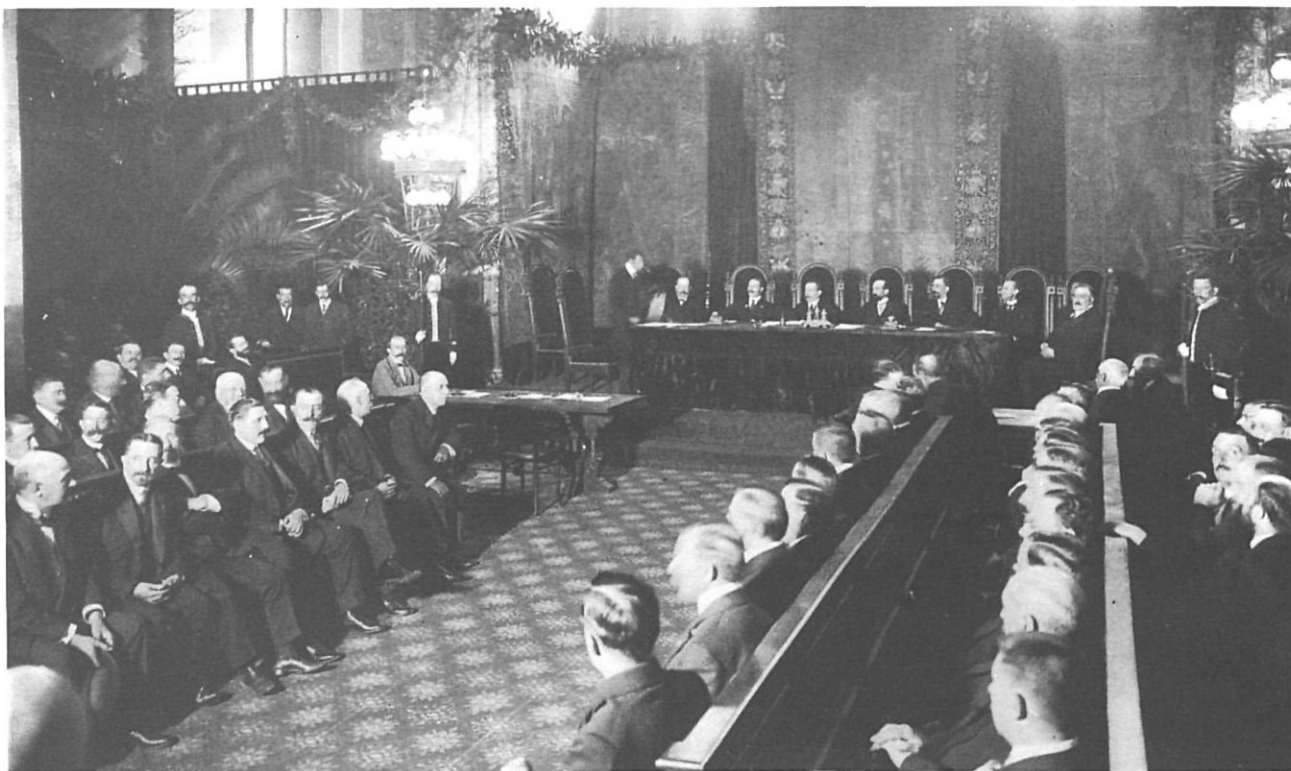
Presenta el treball **Los Jurados mixtos para dirimir las diferencias entre patronos y obreros y para prevenir o remediar las huelgas**, al concurs convocat per la Real Academia de Ciencias Morales y Políticas de Madrid, que el premia.

Als 31 anys

1901

Es forma el partit Lliga Regionalista, del qual serà dirigent fins a la mort.

Triomf electoral de la candidatura dita dels quatre presidents.

Inauguració de la Biblioteca de Catalunya
Constitució de la Mancomunitat de Catalunya.

Als 32 anys **1902**

Processat i detingut a la vella presó del carrer Amàlia, de Barcelona per haver reproduït a "La Veu de Catalunya" un article de "L'Indépendant" de Perpinyà sobre la revolta dels vinyaters del migdia de França. Allí es contagia la malaltia de Bessedow.

Per la tardor, greument malalt, ha de traslladar-se al sanatori de Durtol, a França.

1903

Continua al sanatori de Durtol. Per l'octubre, millorat, torna a Barcelona, on continua la convalescència.

1904

Es reintegra a la vida política activa. Repren la col·laboració a "La Veu de Catalunya" amb l'article **De lluny**.

Redacta el manifest de la Lliga Regionalista que recomana la inhibició davant l'anunciada visita d'Alfons XIII a Barcelona.

Com a resultat de l'actuació de Cambó davant el marcap, se separen de la Lliga Regionalista Jaume Carner, Ildefons Sunyol, Lluís Domènech i Montaner, etc. alguns dels quals formaran un nou partit de tendència d'esquerra, el Centre Nacional Republicà, i el periòdic "El Poble Català".

Als 35 anys **1905**

És elegit diputat a la Diputació Provincial de Barcelona. Contrau matrimoni amb Josefina Dachs i Carné, a la capella de Can Sarrà, a Sant Quirze Safaja.

Assalt al "Cu-cut" i a "La Veu de Catalunya", provocats per un petit dibuix de Junceda. Publica l'article **Serenitat** a "La Veu de Catalunya" i el manifest **Al Poble**, amb motiu d'aquests esdeveniments. Publica **L'obra d'En Duran en l'evolució del pensament polític català** com a pròleg al llibre de Lluís Duran i Ventosa, **Regionalisme i Federalisme**.

Als 36 anys **1906**

Participa en l'organització del moviment de la "Solidaritat Catalana". Redacta l'informe sobre la Llei de Jurisdiccions, publicat sota el títol **La Cuestión Catalana. Informe acerca del proyecto de Ley sobre los delitos contra la patria y el ejército dirigido al Senado por los diputados regionalistas D. Alberto Rusiñol y D. Francisco Albó**.

Participa en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Inicia la publicació de l'obra **Els Pagessos de Remença**, a la "Revista Jurídica de Cataluña".

Publica la primera edició de **La Nacionalitat Catalana**, inaugurant una col·lecció titulada "Biblioteca Popular".

Publica l'opuscle **Corts Catalanes. Proposicions i respostes**, com a segon volum de la Biblioteca esmentada.

Als 37 anys **1907**

És elegit president de la Diputació Provincial de Barcelona, amb el vot favorable de tots els diputats solidaris.

Traslladada l'Audiència al nou edifici del Palau de Justícia, restaura el Palau de la Diputació, sota la direcció de Josep Puig i Cadafalch.

Fundació de l'Institut d'Estudis Catalans.

Creació de la Junta Autònoma de Museus.

1908

Nova visita d'Alfons XIII a Barcelona. Pronuncia el discurs com a president de la Diputació Provincial de Barcelona.

Discurs dirigit a l'assemblea reunida al Palau de la Música Catalana, amb motiu de la retirada dels diputats i senadors solidaris del Parlament.

1909

Es publica la **Memòria redactada per l'excel·lentíssim Sr. President de la Diputació, llegida en aquesta Sessió de 15 de juny de 1909, proposant les obres que urgeix realitzar i el procediment per la més ràpida execució de les mateixes**.

Redacta el **Manifest dels Senadors i Diputats regionalistes amb motiu del successos de juliol de 1909**.

Pel mes de desembre es reelegit president de la Diputació Provincial de Barcelona.

1910

Redacta el manifest de la Lliga Regionalista, amb motiu de les eleccions legislatives de 1910.

Reorganització de la Universitat Industrial.

Reedició de **La Nacionalitat Catalana**, feta per subscripció popular, i oferta per una comissió presidida per Joan Maragall, com a desgreuge pels atacs que li havien estat fets amb motiu de les discussions provocades per l'ús de la llengua i la bandera catalana a la Diputació. Amb motiu d'aquest homenatge, Xènius redactà el famós **Distic a la manera antiga per l'home a la manera antiga**.

Folles les gents es batien. Tu, calmos, enmig de la lluita, basties un temple.

T'apedregaren. Les pedres mateixes no foren inútils.

1911

Campanya a favor de la Mancomunitat.

Es trasllada a Madrid, presidint la comissió que presentà al govern, presidit per Canalejas, les Bases de la Mancomunitat, com a resultat de les deliberacions d'"hommes de totes les escoles i partits, amb (...) esperit de transacció i harmonia".

És reelegit president de la Diputació Provincial de Barcelona.

Creació de l'Escola Superior d'Agricultura.

Reorganització de l'Institut d'Estudis Catalans, amb la creació de dues noves seccions.

1912

Continua la campanya a favor de la Mancomunitat. Redacció i publicació de l'obra **Les Mancomunitats**. Redacció de la Memòria llegida a la Diputació de Barcelona: **L'Activitat provincial**.

1913

És reelegit diputat provincial de Barcelona.

Publicació de les **Normes Ortogràfiques** de l'Institut d'Estudis Catalans.

Creació de l'Escola Catalana d'Art Dramàtic.

Creació de l'Escola Elemental de Treball que el 1922 es convertirà en Escola del Treball.

Inauguració de l'Escola de Directors de Blanqueigs, Tintoreria, Estampació i Aprestos.

Inauguració de l'Escola de Teneria.

És creat el Consell d'Investigació Pedagògica, que pel gener de 1916, canviarà el nom pel de Consell de Pedagogia.

Als 44 anys **1914**

Es constitueix la Mancomunitat de Catalunya. N'és elegit president.

Decret de creació de l'Institut d'Educació General.

És inaugurada la Biblioteca de Catalunya.

Es crea l'Escola de Funcionaris d'Administració Local.

Creació de l'Escola Superior de Bells Oficis.
 Creació de l'Estació Aerològica de Barcelona, que el 1919 serà convertida en Servei Meteorològic de Catalunya.
 Creació de l'Escola d'Estiu.

1915

S'aprova la creació de les Biblioteques Populars de Sallent, Valls i Olot.
 Es crea l'Escola Montessori de Barcelona.
 Creació dels Cursos Monogràfics i d'Intercanvi.
 Creació del Servei de Conservació i Catalogació de Monuments.
 Creació de l'Escola Superior de Bibliotecàries.

Comença a publicar-se la revista trimestral "Quaderns d'Estudi" dedicada als professors de les escoles tècniques i superiors de la Mancomunitat, els quals la rebien gratuïtament.

Inauguració de l'Institut de Química Aplicada.

1916

Redacta el **Missatge del Consell Permanent de la Mancomunitat de Catalunya en defensa dels drets de la llengua catalana**, adreçat al president del govern, comte de Romanones.

Redacta el manifest **Per Catalunya i l'Espanya Gran**.

Redacta el manifest de la Lliga Regionalista en les eleccions del mes d'abril.

Reorganització de la Junta i Museu de Ciències Naturals.

Encàrrec a l'Institut d'Estudis Catalans de crear el Seminari-Laboratori de Pedagogia.

Acord de creació d'Escoles locals de Comerç a diverses ciutats i viles del Principat.

Acord de creació de Biblioteques Populars a les Borges Blanques, Canet de Mar, el Vendrell, Pineda, Figueres, Vic, Badalona i Terrassa.

Als 47 anys

1917

Pel març és reelegit diputat provincial.

Malalt es trasllada a reposar a Sitges.

Pel maig és reelegit president de la Mancomunitat.

Pel juny, malalt, redacta el manifest **Els parlamentaris regionalistes al País**, la seva última obra de caràcter polític.

Celebració de l'Assemblea de Parlamentaris a Barcelona.

A mitjan juliol, és traslladat a Castellterçol.

Moria a les 23,10 hores del dia 1 d'agost a Can Padrós, de Castellterçol, la mateixa casa on havia nascut.

1917

Inauguració d'un bust de bronze d'Enric Prat de la Riba, al Pati dels Tarongers, amb assistència del Consell de la Mancomunitat, presidit per Puig i Cadafalch.

Una senzilla làpida al Cementiri Nou guarda les despulles de l'illustre Patrici.

L'enterrament de Prat de la Riba va ésser una de les manifestacions més grans de dol que havia presenciat Catalunya, portades les seves despulles solemniament per les carreteres des de Castellterçol fins al Palau de la Generalitat per a ésser conduïdes enmig d'una gran gentada al lloc de repòs. Semblava que la coincidència d'aquella mort amb els dies agitats que passàvem volgués tenir un valor simbòlic. Potser enterràvem tot un període i tota una concepció de la nostra vida política que s'havia dit inspirada pel famós seny català.

Amadeu Hurtado (1875-1950)

Convenientment ordenats, en un moble exprofés, es conserven —per Enric Prat de la Riba i Dachs, fill del Patrici— manuscrits, correspondència, articles i molts records personals del President. El que Prat de la Riba escrivi, i és molt, és conservat, per una felix coincidència, al costat de l'escriptori que va pertànyer al Dr. Torras i Bages, Bisbe de Vic i en el qual probablement fou escrita «La Tradició Catalana».

En una bona antologia de la prosa catalana, Prat de la Riba hi ha de tenir un lloc assenyalat. Ell no feia literatura, però escrivia literàriament, que és l'única manera d'escriure bé. La llengua catalana, que tant deu a Prat de la Riba pels seus esforços en pro de la normalització ortogràfica, té encara envers ell un altre motiu de gratitud en el fet d'haver estat el primer plasmador de la moderna prosa catalana dins el camp de la teorització política i de l'exposició doctrinal.

Antoni Rovira i Virgili

El grau de

~~L'exemple de la ràpida creixença~~
En la Memòria ^{últimament} adreçada ^{per aquesta Presidència a la cor-} ~~poració provincial~~
~~assumida~~, s'insisteix en la necessitat, ja ~~solament~~ ^{per aquesta Presidència a la cor-}
~~de~~ en altre ocasió solemne assenyalada — de
completar l'Institut d'Estudis Catalans ab la
secció de Ciències y la secció filològica de la lleng-
ua catalana.

El grau d'enfortiment, verament admirable, que han
aconseguit les seccions actuals concretades als estudis
històrics y arqueològics, ~~[el prestigi que han guanyat]~~
~~per la seva importància, adoncs d'Espanya i de~~
~~nostra que és la posició que]~~ fa sentir més viva-
ment, ~~[les intencions]~~ estendre els beneficis d'
aquest feyn treball col·lectiu al estudi de la nostra
estimada llengua y al de les disciplines científiques
totes. I el prestigi que tan ràpidament s'han
guanyat a Espanya, ~~[hont l'Estat ha començat]~~
~~la iniciativa de la Diputació veient un Estat de~~
~~adoncs seguint aquest semblant al nostre Estat~~
~~y ha creat la corporació del mateix per fundar~~
~~la novella Escola de Roma,~~ així com les conti-
nuades proves de consideració, de respecte y fins d'ad-
miració, rebudes de les ^{grans} corporacions culturals d'Europa

En la memòria últimament adreçada per aquesta Presidència a la Corporació Provincial, s'insisteix en la necessitat — ja en altra ocasió solemne assenyalada — de completar l'Institut d'Estudis Catalans amb la secció de Ciències i la secció Filològica de la llengua catalana.

El grau d'enfortiment, veritablement admirable, que han aconseguit les seccions actuals concretades als estudis

històrics i arqueològics, fa desitjar més vivament estendre els beneficis d'aquest fecond treball col·lectiu a l'estudi de la nostra estimada llengua i al de les disciplines científiques totes. I el prestigi que tan ràpidament s'han guanyat a Espanya, així com les continuades proves de consideració, de respecte i fins d'admiració, rebudes de les grans corporacions culturals d'Europa.

1/ Pres. V Discurs. pronunciat en presen-
ça 5/8 tar les Bases de Mancomunitat als
Diputats i Senadors per Catalunya
Cumplint l'acord de les Dip. Cat. els hem
convocat ab l'objecte de donarlos compte
de les B. de M., de posar aquestes Bases en
les seues mans, a fi de que axò que ara al
despacho nosaltres no es mes que un projecte
Vs. que comparteixen ab els elegits de les demés
regions d'Espanya les funcions legislatives
el farim devenir una llei que Catalunya
tingui la satisfacció de veure ben aviat
a les planes de la Gazeta.

Seria ofendrell, seria ferlos
~~Me semblaria que la feig una ofensa,~~
per cert ben immerescuda, si ara lo fegem Vs.
pretenses
l'instancia d'aquestes Bases. Vs. que per mantenir
de la seua enlazada investidura han de estar posats
en intim contacte ab la opinió, que escolten

Discurs pronunciat en presentar les Bases de la Mancomunitat als Diputats i Senadors per Catalunya.

Cumplint l'acord de les Diputacions Catalanes, els hem convocat amb l'objecte de donar-los compte de les Bases de Mancomunitat, de posar aquestes Bases en les seues mans, a fi de que això que ara, al deixar-lo nosaltres, no és més que un projecte, Vs., que comparteixen amb els

elegits de les demés regions d'Espanya les funcions legislatives, el facin devenir una llei que Catalunya tingui la satisfacció de veure ben aviat a les planes de la Gazeta.

Seria fer-los una ofensa, per cert ben immerescuda, retreure'ls la història d'aquestes hores. Vs. que per ministeri de la seua investidura han d'estar i estan en intim contacte amb l'opinió, que escolten.

2/ Discurs de presentació de les
Bases de Mancomunitat al
Señor Presidente: Govern

Tenemos el honor de entregar al Gobierno de S. M., en la persona de que es su representación más alta las Bases de Mancomunidad aprobadas por las Diputaciones de Cataluña.

Estas Bases, Sr. Pr., no son obra de partido. Ninguno de los partidos políticos catalanes, ni aun los puramente autonomistas, puede considerar estas bases como una ratificación completa a la integridad de sus aspiraciones; pero es asimismo verdad que todos los partidos catalanes, con una sola excepción, encuentran en estas Bases ratificación a una parte de los ideales que sustentan.

Estas bases, elaboradas con alto espíritu de transacción y armonía por hombres de todas las escuelas y de todos los partidos, han sido ~~obtenido~~ obtenidos el voto unánime de las Diputaciones provinciales catalanes, integradas por todos los matices de la opinión

Discurs de presentació de les Bases de la Mancomunitat al Govern.

Señor Presidente:

Tenemos el honor de entregar al Gobierno de S. M., en la persona de... que es su representación más alta las Bases de Mancomunidad aprobadas por las Diputaciones de Cataluña.

Estas Bases, Sr. Presidente, no son obra de partido. Ninguno de los partidos políticos catalanes, ni aun los

puramente autonomistas, pueden considerar estas bases como una satisfacción completa a la integridad de sus aspiraciones; pero es asimismo verdad que todos los partidos catalanes, con una sola excepción, encuentran en estas Bases satisfacción a una parte de los ideales que sustentan.

Estas Bases, elaboradas con un alto espíritu de transacción y armonía por hombres de todas las escuelas y de todos los partidos, han obtenido el voto unánime de todas las matizes de la opinión.

Considerant que la institució dels Jocs Florals no ha conreat —i conrea encara— la llengua catalana per a fer-ne patrimoni privilegiat dels poetes i prosadors, sinó que ha treballat en la seva restauració per a servei de tot un poble que naturalment la parla; i tenint en compte que mentre queda acomplerta ja del tot la missió en aquesta esfera, no s'ha treballat gairebé gens en la restauració d'aquesta llengua com a llengua del poble, com a llengua de totes les classes de la societat catalana, el Consistori dels Jocs Florals, que no podria, sense desnaturalitzar la institució, emprendre aquesta obra meritíssima, ha acordat proposar al cos d'adjunts, que amb la autoritat de la nostra venerable institució infanti un nou organisme destinat a aquest objecte, independent dels Jocs Florals però que, paral·lelament a aquests, difundeixi per tota la societat catalana...

Considerant que la institució dels J. F. no ha conreat y conrea encara la llengua catal. per a ~~no~~ fer-ne patrimoni privilegiat dels poetes y prosadors, sino per a que ha treballat en la restauració per a servei de tot un poble que naturalment la parla; y tenint en compte ^{mentre queda} ~~mentre queda~~ ^{del tot} ~~del tot~~ que ~~complerta~~ ^{complerta} ja ~~la~~ ^{la} missió en aquesta esfera, no s'ha treballat gairebé gens en la restauració de aquesta llengua com a llengua del poble, com a llengua de totes les classes de la societat catalana, lo Consistori dels Jocs Florals, que no podria sense desnaturalitzar la institució, emprendre aquesta obra meritíssima, ha acordat proposar al cos d'adjunts, que ab la autoritat de la nostra venerable institució infanti un nou organisme destinat a aquest objecte, independent dels Jocs Florals però que paral·lelament a aquests difundeixi per tota la societat catalana el

Reproducció d'una pàgina del prospecte informatiu d'Omnium Cultural.

Ensenyament de la llengua catalana

OMNIUM CULTURAL dedica gran part del seu esforç a una àmplia i permanent activitat difusora de la llengua, i molt especialment a la formació de professors de català.

Una bona part d'aquesta tasca fonamental i d'eficàcia indiscutible és duta a terme per la "Delegació d'Ensenyament de Català" (DEC).

Les activitats bàsiques de la DEC són:

- formació de professors de català per a l'accés al certificat de la I.A.E.C.;
- organització de l'Escola de Català i de l'Aula Fabra al CICE;
- cursos per correspondència;
- classes orals per als qui encara no parlen català;
- organització de cursos de tots els graus per als centres escolars de 1.ª i 2.ª ensenyament;
- cursos especialitzats d'alfabetització en llocs de treball i en districtes d'immigració.

Hi ha també un curs especial per a infants, organitzat per Faristol i per la revista "Cavall Fort" en col·laboració amb la DEC.

culte de la llengua que els Jocs comencen
(que fassi en l'orde de la vida social tota la
que els Jocs en la esfera del art.

Proposició

I El Cos d'Adjunts acorda - I Crear una
comissió encarregada de organitzar aquesta associació de la llengua catalana que tinga per objecte
fomentar lo seu estudi y la ensenyansa
de la mateixa.

II Nominar una comissió organitzadora
encarregada de organitzar aquesta associació
en la forma y sota les bases que cregi mes convenient

Duran

1. Torres i Bages - Pr.
2. Balari - Vpr.
3. Estanyol?
4. Trias - v.
5. Rubió i Lluch - v.
6. Güell - Tr.
7. Pons - com.
8. Llimona
9. Albà
10. Valls i Vicens +
11. Miquel i Badia
12. Casellas +
13. Maragall - v.
14. Rogent +
15. Batlló E. +
16. Codina - v.
17. Carreras i Candi - Secr.
18. Maspons
19. Maluquer i Viladot

Comissió organitzadora

Romani

C. Econòmica { quotes: 2.000
subvencions: 1.000
beneficis: 2.000 } 5.000 Ptes.
Junta de senyores

C. de publicacions { certamen per llibres de text
estudis sobre la ll. catalana

C. d'ensenyament { Premis i certàmens (alumnes i mestres)

... el culte de la llengua que
els Jocs conreen, que faci en l'ordre de la vida social
tot el que els Jocs en l'esfera de l'art.

Proposició
El Cos d'Adjunts acorda:

I. Crear una associació de l'ensenyament de la llengua
catalana que tingui per objecte fomentar el seu estudi
i l'ensenyament de la mateixa.

II. Nominar una comissió encarregada d'organitzar
aquesta associació en la forma i sota les bases-estatuts
que cregui més convenient.

III. (Signes).

- Duran
1. Torres i Bages - Pr.
2. Balari - Vpr.
3. Estanyol?
4. Trias - v.
5. Rubió i Lluch - v.
6. Güell - Tr.
7. Pons - com.
8. Llimona
9. Albà
10. Valls i Vicens +
11. Miquel i Badia
12. Casellas +
13. Maragall - v.
14. Rogent +
15. Batlló E. +
16. Codina - v.
17. Carreras i Candi - Secr.
18. Maspons
19. Maluquer i Viladot

Comissió organitzadora

Romani

C. Econòmica { quotes: 2.000
subvencions: 1.000
beneficis: 2.000 } 5.000 Ptes.
Junta de senyores

C. de publicacions { certamen per llibres de text
estudis sobre la ll. catalana

C. d'ensenyament { Premis i certàmens (alumnes i mestres)

El famós cartell d'Obiols.

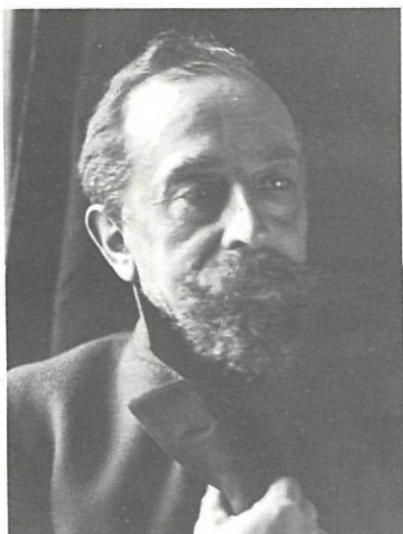

Una constant de Prat de la Riba fou l'amor a la
llengua. La seva sistematització i ordenació fou
obra, certament, de Pompeu Fabra, promoguda
i defensada, però, pel President.

Herència espiritual de la seva inquietud fou, fins
a cert punt, la SOCIETAT PROTECTORA DE L'EN-
SENYANÇA CATALANA i ho és, també, encara avui,
l'obra que en aquest camp realitza OMNIUM
CULTURAL, entitat promotora de la cultura catala-
na que compta amb 8.000 socis arreu de Ca-
talunya.

Torras i Bages

Maragall

Prat de la Riba

Jr. D. Joan Maragall

Drutol 14 maig 1902.

Estimat amic:

Sento molt que vulgui per ara
ser soldat del seu som i res més. És
tan bonic no tenir altre lley que la
un se dona y s'ave tant ab el nostre
anarquisme, que es potser l'element
mes permanent del nostre caràcter
nacional! Però es una de las causes
també, potser la mes poderosa, de la nostra
clasica impotencia pera fer obra collec-
tiva. Voste prefereix ser guerrillero, esta
causat de ser general d'un exercit regu-
lar. Vol la senta llibertat de coordinar
la seva forca quan vulgui, com vulgui y ab

L'obra d'Enric Prat de la Riba una obra col·lectiva

Josep BENET

Catalunya, en els primers anys d'aquest segle, va comptar amb un estol d'homes d'una qualitat extraordinària, uns homes admirables, que —com ha remarcat Gaziell en la seva obra **Quina mena de gent som**— “només de molt tard en tard sorgeix misteriosament de l'entranya d'un poble. Eren, com tots els peoners, gent plena de defectes, si voleu, però amb unes qualitats excelses, d'empenta i d'entusiasme, que arribaren a descobrir aigua i treure flors en ple desert. Eren uns catalans com no se n'havia vistos d'iguals a Catalunya, des de feia molts segles...”.

Fou gràcies a l'existència i a la col·laboració d'aquell estol d'homes, que Prat de la Riba va poder realitzar la seva admirable obra de govern.

Per això, avui, en rememorar l'obra de Prat de la Riba, no fóra just que els oblidéssim.

D'entre tots aquells homes, ens sembla oportú d'evocar el record de Josep Torras i Bages i de Joan Maragall. Del bisbe i el poeta que, sense perdre mai llur independència, cooperaren decisivament en l'obra d'una Renaixença que presidia el polític, Enric Prat de la Riba.

Units tots tres per una profunda amistat i un mutu respecte, les divergències que sorgiren entre ells, en determinats moments, en interpretar esdeveniments o decidir actuacions, no afectaren aquella amistat. El diàleg entre ells fou sempre respectuós i constructiu. Exemplar.

qui vulgui. Jo comprenc perfectament
la seva resolució i no més li dema-
no que no sigui definitiva, que la sub-
jecti a revisió fent més cas dels inconvenients
públics que de la satisfacció particular.

De totes maneres tingui present
que al fundar-se «La Veu» varem oferir-li
la direcció, i així ha de determinar en
V. una preferència. Tenim drets adqui-
rits que no poden alegar els que
fins ara no li han demanat la
cooperació de la seva ploma.

Sempre pot disposar del s. afm.
Enric Prat de la Riba

Sr. D. Joan Maragall
Durtol, 14 maig 1903

Estimat amic:

Sento molt que vulgui per ara ser soldat del seu sou
i res més. És tan bonic no tenir altra llei que les que un
es dona, i s'avé tant amb el nostre anarquisme, que és
potser l'element més permanent del nostre caràcter na-
cional! Però és una de les causes també, potser la més
poderosa, de la nostra clàssica impotència per fer obra
col·lectiva. Vostè prefereix ser guerriller, està cansat de ser
general d'un exèrcit regular. Vol la santa llibertat de
coordinar la seva feina quan vulgui, com vulgui i amb
qui vulgui. Jo comprenc perfectament la seva resolució i
només li demano que no sigui definitiva, que la subjecti a
revisió fent més cas dels inconvenients públics que de la
satisfacció particular.

De totes maneres tingui present que al fundar-se «La
Veu» varem oferir-li la direcció, i així ha de determinar
en vostè una preferència. Tenim drets adquirits que no
poden alegar els que fins ara no li han demanat la coope-
ració de la seva ploma.

Sempre pot disposar del s. afm.

Trobem Torras i Bages i Enric Prat de la Riba col·laborant en la redacció
de les Bases de Manresa, aprovades en la primera Assemblea de la Unió
Catalanista, l'any 1892. Quan es constitueix la Mancomunitat, Prat de la Riba
demana la benedicció del bisbe per a la nova institució. En crear-se la Co-
missió d'Educació General, el bisbe la saluda com "l'obra que mancava a
Catalunya per formar la consciència moral del nostre poble i assegurar-ne la
unitat".

El diàleg entre Maragall i Prat de la Riba, en algunes ocasions arribà a ésser
certament molt viu. Per exemple, quan el poeta rebutjà d'ésser candidat a
diputat a Corts, el 1905. Aquest diàleg encara avui resulta allisonador. El polític
tenia raó quan escrivia "que la literatura és un arbre sec sense la política".
però, també en tenia el poeta, quan volia com l'intel·lectual, mantenir-se al marge
de tot partit, per tal d'assegurar la seva llibertat d'examen i crítica, al servei
del seu poble. Tanmateix, el respecte que en tot moment va tenir Maragall
envers el President Prat va ésser exemplar.

Saber governar amb la col·laboració de tots els homes més capacitats del
pals, sense obligar-los a perdre llur independència: heus ací una altra lliçó
que ens deixà Prat de la Riba.

(Defensa Institut d'E. C.)

17

Tot ho tinc dit i no he de repetir-ho.
Aquests instruments de treball col·lectiu
tots els pobles ^{moderns} els tenen, tot i menys
moralitat. Dient-hi, si són conve-
nients o no són convenientes, si són
útils o no són útils, me fa l'ma-
teix efecte, que si ara volguéssim
discutir si són convenientes els
ferrocarrils, si són preferibles
els ferrocarrils a les diligències,
les lamparades incandescents als
vells gresols d'oli, a les llumeneres.

Si ~~podem~~ acceptada la utilitat,
la conveniència, la necessitat, podem
es a dir tenir medis per dotar a la nostra
terra d'aquest utilitatge, ja és una altra
qüestió. Però tampoc per mi té cap
dubte. Se demanen deu mil pessetes. No
se com ~~avere~~ t' diria que no puguem
invertir-les, quan fa pocs dies tots hem

(Defensa Institut d'E. C.)

Tot ho tinc dit i no he de repetir-ho.

Aquests instruments de treball col·lectiu, tots els pobles
moderns els tenen, tots menys nosaltres. Discutir si són
convenient o no són convenient, si són útils o no són
útils, em fa el mateix efecte que si ara volguéssim dis-
cutir si són convenient els ferrocarrils, si són preferibles

els ferrocarrils a les diligències, les làmpares incandes-
cents als vells gresols d'oli, a les llumeneres.

Si acceptada la utilitat, la conveniència, la necessitat,
podem, és a dir tenir medis per dotar a la nostra terra
d'aquest utilitatge, ja és una altra qüestió. Però tampoc
per mi té cap dubte. Es demanen deu mil pessetes. No
sé com dir que no puguem invertir-les, quan fa pocs dies
tots hem

Enric Prat de la Riba
vist pels homes del seu temps
alguns dels quals li eren oponents polítics

Pere Coromines

(1870-1943)

«L'Institut d'Estudis Catalans
Els seus primers XXV anys» (1935)

En Prat era catòlic creient i practicant, d'aqueixa fe total que és com un ambient espiritual en les famílies de muntanya. Passava el rosari, confessava, combregava. Enmig del tragit vertiginós dels seus períodes de lluita, ensenyava el catecisme als seus fills i prenia cura directa de llur educació religiosa. La seguretat de la seva convicció li permetia no tèmer el contagi d'altres sentiments: el seu amic més íntim en la universitat fou l'Albert de Bastardas, de tradició familiar republicana.

Les institucions —de la Mancomunitat— que sorgeixen, les ordenacions que es publiquen, les obres que es fan, són degudes gairebé sempre a homes del propi partit o de fora del seu partit, però ell ha triat els homes. Molts poden reivindicar la glòria del treball directament, perquè l'empresa és de tots els catalans. Però ell empunya l'arjau, ell selecciona els col·laboradors, ell diu què s'ha de fer primer, i què s'ha de deixar de banda, ell marca el ritme i fixa i limita els objectius i assenyala a cada hora la seva possibilitat.

A Prat de la Riba escau, més que a ningú, el nom de fundador de l'Institut d'Estudis Catalans... Ja poc abans de morir, ell, que sempre ens havia presidit, va acceptar humilment el nomenament de membre de la Secció de Ciències.

Rafael Campalans

(1887-1933)

En Fabra Ribas, escruixint-se davant la doctrina nacionalista d'en Prat de la Riba —que ja sabeu prou bé que no és la nostra, que no pot ésser la nostra—, citava un paràgraf del gran home, la memòria del qual, per damunt dels barratges dels partits i dels estaments, ha d'ésser honorada per tots els catalans, perquè ell, més que ningú, ens ha donat consciència de nosaltres mateixos.

Josep Carner

(1884-1970)

Virtualment desproveïda d'aristocràcia, Catalunya servà el dipòsit de les virtuts tradicionals en la pagesia. I Prat de la Riba, home de la pagesia, vingué amb el seu sentit patrimonial romà, amb la seva fortitud i elegància cristiana, amb el seu idealisme i el seu positivisme terrals i amb totes les virtuts pageses: la passió profunda, el seny, la quietud, la tenacitat, l'expertesa psicològica, la ponderació, l'acció lenta i contínua, i aquella capacitat exclusivament pagesa o aristocràtica: la d'ordenar la seva acció segons dilatades perspectives que no havia de recórrer personalment: les terres promeses i els segles promesos.

Claudi Ametlla i Coll

(1883-1968)

«Memòries Polítiques» (1963)

Prat de la Riba no era el que en diem un home popular. No amava la retòrica, ni mostrar-se en reunions: era gairebé un desconegut del gran públic. Hom el tenia pel veritable director de la Lliga, que mana de darrera la cortina i mou les peces sense donar la cara. I reaccionari per escriure, amb la significació que el mot tenia en aquell temps. La història dels primers anys del regionalisme, amb les excomunionis que impartí, les escissions que accelerà, que, segons l'opinió estesa, eren obra d'ell, no semblaven motius per a construir al voltant de la seva figura un marc de simpatia.

Prat sabé vèncer aquesta fredor i penso que primer sabé vèncer-se a ell mateix. Damunt l'altar de la pàtria, devia cremar moltes antipaties, moltes repulsions, molts prejudicis...

L'íntima metamorfosi que jo suposo a Prat de la Riba, indispensable per a dur a terme la gran obra de la seva vida, per a mi és una de les seves grandeses, probablement la primera.

Jaume Bofill i Mates

(1878-1933)

«Les Joventuts Catalanes» (1919)

Sabia escoltar tothom: descobria el jovent inèdit; respectava i estimulava les vocacions, i encara el principiant no era definit ni veia el seu camí, que ell ja, com una providència immediata, el conduïa invisible i el predestinava en l'organització de la Catalunya creixent.

Francesc Cambó

(1876-1947)

I, en els moments de vacil·lació i de dubte, els dirigents del moviment català ens fem sempre la mateixa pregunta: què pensaria en Prat, què aconsellaria en Prat en aquest moment...?

Amadeu Hurtado

(1875-1950)

Les propagandes de l'extremisme, quan el seu catalanisme es va fer polític, el presentaven com un reaccionari, armat de tota mena de rancúnies i d'astúcies contra les masses democràtiques a conseqüència de les prèdiques d'aquell esperit apassionat de classe de la gent del seu partit que he recordat tantes vegades; però la veritat és que era un home obert a totes les toleràncies, sociable i d'una amabilitat que sabia conciliar amb la fermesa les seves conviccions.

CU-CUT!

Dibuix de J. Llaveria
a la revista "Cu-cut!"

EL NOU PRESIDENT DE LA DIPUTACIÓ
I SANT JORDI

—Com s'entén! Tot justament ara que vinc jo us n'aneu?

—Ja veurà, senyor Prat; precisament per això. Com que ara ja s'ocuparà vostè de matar les **aranyes** de la casa.

Josep Pijoan

(1881-1963)

L'únic home revolucionari de Catalunya, i diré de tota Espanya en el que portem de segle, va ser en Prat. No per fer repúbliques des d'un balcó, i tirar-les pel mateix balcó al cap de tres anys. No per fer lleis —papers mullats— i estatuts, sinó per bastir una estructura política amb els elements d'un país occidental: camins, telèfons, carrils, biblioteques, museus, escoles, beneficència, sanitat. Fer allò era fer obra revolucionària en els temps en què vivíem. No es podia fer a les bones ni poc a poc. S'havia de fer forçant amb la malícia, veritablement revolucionària, que hi posava en Prat".

Joan Maragall

(1860-1911)

«En honor de Prat de la Riba» (1910)

La discussió que fa poc hi hagué a la Diputació Provincial de Barcelona sobre l'ús de la llengua i la bandera catalanes, ha deixat en els cors un malestar que convé esvaïr de seguida. La lluita es concretà al capdavant en posar en dubte la lleialtat catalanista del president don Enric Prat de la Riba; i com que per damunt dels apassionaments promoguts en tal ocasió hi ha l'interès suprem de Catalunya en servir els prestigis cabdals de la seva causa, sien del costat que sien, és menester que els homes qui, solent intervenir menys en l'ardència dels combats polítics, ens sentim més lliures d'aquells apassionaments, ens ajuntem en nom de la puresa de la causa Santa i fent ostentació de la multitud que som, recordem als polítics més apassionats on està l'essència i la virtut del catalanisme, i convidant-los a fondre les passions naturals de cada moment en l'amor ferm i immutable a Catalunya, procurem unir-los amb tot el poble a nosaltres en un acte reparador del mal que a la pàtria pogués pervenir de les seves internes baralles.

Antoni Rovira i Virgili

(1882-1949)

Hi ha l'opinió quasi general que Prat de la Riba ha estat l'home de Catalunya que, en els nostres temps, ha respost més al complex de qualitats que ha de tenir un polític. Crec que aquesta opinió és plenament justificada. Però tenia totes les condicions d'un gran polític, Prat de la Riba? Tenia les essencials. Un home que aplegui totes, absolutament totes, les condicions que convenen a un polític és difícil de trobar. Però tinc per segur que pocs homes hi ha hagut que apleguin un tan nombre conjunt de condicions polítiques, com Prat de la Riba.

Prat havia consagrat la seva vida, en piadosa i ferventíssima ofrena, a l'ideal de Catalunya. Era l'obrer d'una obra quieta, silenciosa, i alhora formidable. El seu procedir era suau i segur, com el seu caminar, com el seu parlar. Als darrers anys de la seva vida anava de casa seva al Palau de la Generalitat, del Palau de la Generalitat a casa seva, i passava pels carrers de la ciutat dins l'automòbil. El caràcter de Prat de la Riba el feia fugir de les exhibicions i de les multituds, dels grans espais oberts i lliures. Semblava com si se n'espordís. Efecte, potser, de la seva salut curta. Li plaïa la intimitat del despatx presidencial, que ell féu castell de la seva lluita nobilíssima. Per ell, el despatx de la Diputació era el laboratori de la nova Catalunya. Reclòs allí més de la meitat de les hores del dia, el seu esguard abastava però, els horitzons dilatats. La timidesa del cos anava acompanyada de l'audàcia de l'esperit. La gent gairebé no el veia. Hi ha, a Barcelona mateix, un gran nombre de persones que mai no el veieren. Els amics i els enemics no el veien gaire. Però com el sentien! Com sentien el seu alt feinejar!

Màrius Aguilar

«L'Esquella de la Torratxa» 3 agost 1917

Jo el miro com el fundador d'un ordre que ha anat omplint la seva terra de fundacions; que no són capelles, sinó escoles; ni convents, sinó instituts; ni asils, sinó biblioteques i camins i enginyers. Si un home, diu un savi proverbi, pot mirar alegre la vida després d'haver tingut un fill, escrit un llibre i plantat un arbre, penseu en l'alegria de la vida d'aquest fundador pròdig en fills, pare d'un llibre de definicions i que ha plantat arbres mil i edificat palaus i obert camins i fet lleis i plasmat tot un poble sense que hi hagi hagut de vessar ni una sola gota de sang. En Prat tenia una llegenda ferma de noble antic: "Jo i el meu dret".

Eugeni d'Ors

(1881-1954)

«La Veu de Catalunya» (1913)

Ahir vaig rebre de mon Director una lliçó magnífica que ja mai més oblidaré. Com jo li demanés: "Un hom, què pot fer, divendres, per a mostrar son entusiasme per la causa de la Unitat de Catalunya?" Ell em va respondre: "Vós fareu una Glosa. Cadascú a son lloc."

Lluís Nicolau d'Olwer

(1888-1961)

L'accessió de Prat de la Riba a la Presidència de la Diputació de Barcelona i més tard a la Presidència de la Mancomunitat de Catalunya (fecundíssim trienni de 1914 a 1917!) va acréixer la fama del teoritzador, doblant-la amb la d'un realitzador. La més gran ambició per al destí de Catalunya, però la marxa vers aquest destí amb passes cauteloses, caracteritzava l'obra de Prat de la Riba. I també que —home de partit, i tant que ho era!— en arribar al govern i per a una obra de restauració, va posar a contribució totes les capacitats, fos quina fos llur ideologia".

Lluís Duran i Ventosa

(1870-1954)

Tota la seva vida, la seva obra i la seva conducta en tots els moments, és un alt exemple ofert als ciutadans de Catalunya. Senyor ordenador de la nostra vida com a poble, ens ha llegat una doctrina, una norma d'actuació i un nom que ens fa honor a tots. Estímul de patriotes, la seva presència espiritual en els moments decisius ha de senyalar el camí a seguir i en tots els moments i en la tasca de cada dia, el seu record confortarà els catalans a posar les seves energies ciutadanes al servei de Catalunya.

Reunió de les quatre Diputacions Catalanes, preparatòria de la Mancomunitat de Catalunya.

Notes de premsa

La mort de Prat de la Riba fou notícia i tema durant dies, de tota la premsa. Recollim només unes notes, entre les quals destaquen les dels diaris d'ideologia adversa.

"EL DILUVIO"

Hemos sido adversarios del hombre que acaba de bajar a la tumba; hemos incluso combatido aspectos de su labor. Sin rectificar nada, al examinar en conjunto su obra, al contemplar su vida fecunda dedicada a la realización de un ideal, podemos escribir el elogio de Prat de la Riba por su integridad moral, por su fe incontrastable, por la parte de realización que la autonomía de Cataluña ha tenido en él, por su gran espíritu de tolerancia, por la nobleza de su existencia consagrada al interés público, por las insignes virtudes públicas y privadas que en él florecieron, por el talento que atesoró y por la concepción de la patria catalana que él empezó a crear con un arma tan noble como es la cultura...

"EL CORREO CATALÁN"

Descanse en paz el gran catalán que tanto amó a la tierra que le vio nacer y Dios haya acogido en su santo seno el alma de un hombre que por sus cualidades honraba a su Patria y había merecido llegar a ocupar el primer puesto en organismos que hoy están huérfanos de su sabia dirección.

"EL PROGRESO"

(Diari dirigit per Alejandro Lerroux)

Cuando el adversario ha sido un hombre excepcional y en las luchas por sus ideales ha puesto el alma y la vida, bien merece que la lanza de sus enemigos se incline y deje paso al fúnebre cortejo... Que es honor para quienes practican honradamente la política reconocer, aunque sea de una manera póstuma, los méritos de aquel con quien se ha luchado...

"LA CAMPANA DE GRÀCIA"

En Prat de la Riba era el centre del moviment català. Sense ell, ens trobarem bona estona vacil·lants, insegurs, com si ens manqués el punt de sosteniment.

L'obra començada per En Prat, pujava, pujava... Ell la feia anar amunt tot contemplant-la amb ulls amorosits i plens de fe. Dels vells casalots de la Diputació i de l'Audiència, en feia el Palau de la nova Catalunya.

Aquella obra, ell la seguia amb un interès que mai no minvava. Intervenía en tots els detalls, ordenant-la i dirigint-la amb intel·ligència lucidíssima.

Era un veritable home d'acció, servit per un pensament alt, per una voluntat tossuda, i per un esguard d'abast ample i llunyà.

El conjunt de la seva obra podem resumir-lo en un sol mot: Catalunya. Una Catalunya que camina, que avança, que es fa gran.

Ben poques vegades la saba de la nostra pàtria ha produït un esperit tan complert.

Amics i enemics es descobreixen avui amb respecte i veneració davant el cadàver del gloriós Patrici.

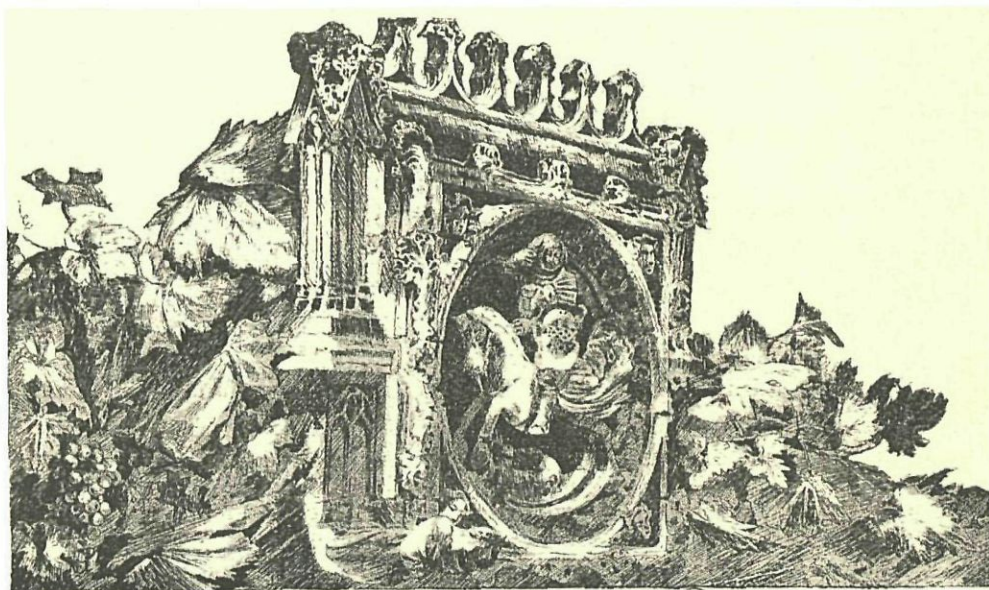
"LA LUCHA"

(Diari dirigit per Marcehi Domingo, Francesc Layret i Lluís Companys)

Prat de la Riba no es ya un hombre de partido, sino de Cataluña, de todos nosotros, y por eso tan gran pérdida la hemos de considerar una desgracia nacional.

"EL DÍA GRÁFICO"

Cataluña llorará con enorme desconsuelo la muerte del más eminente de sus hombres públicos. España mirará, algún día, en la obras de Prat de la Riba, cómo las corporaciones regionales pueden y deben hacer labor grande, eficaz y positiva, aún a pesar de las trabas del Estado.

Medalla commemorativa del cinquantenari de la mort de Prat de la Riba, encunyada en or, plata i bronze, per iniciativa privada d'uns devots del que fou President de la Mancomunitat de Catalunya.

En la mort d'en Prat de la Riba

No és somni; és ja per sempre a l'altra part del
Anorreats, l'ull fix en el portal obscur, [murl
restem plorant el qui s'allunya.
Dins una llum serena d'església triomfant,
a l'altra banda, a rebre'l ix ja l'estol brillant
dels morts preclars de Catalunya.
Entre les ombres cares, estels del patri cel,
en llur esguard la calma del satisfet anhel
ixen el Bisbe i el Poeta.
Ja és dins el mateix nimbe la faç del President,
la faç que tots amàvem, tranquil·la i somrient...
I en nostres mans l'obra mig feta!
Davant la noble vida sagrada a l'ideal,
tota bondat se torna respecte i dol mortal;
calla l'enveja desarmada.
Hi ha en l'aire una viudesa que ens omple d'es-
[tupor.
I el nostre cor desborda d'un dolorós amor...
Oh Catalunya idolatrada!

Miquel Ferrà (1885-1948)